

Egmond aan Zee in tabacologie

Fred Tymstra

Midden in Egmond aan Zee aan de Voorstraat staat een monumentaal wit gebouw met zijvleugels. Het is de Prins Hendrik Stichting, van oorsprong een tehuis voor behoeftige oude zeelieden. In eerste instantie bedoeld voor oud-marine- en koopvaardijpersoneel, later kwamen de vissers erbij. Doordat zeelieden vele maanden en soms nog langer van huis waren was de band met zeelui onder elkaar vaak groter dan die met vrouw en kinderen. Hun oude dag brachten zij het liefst door temidden van hun lot- en beroepsgenoten.

Tegenwoordig is de P.H.stichting een onderdeel van de Stichting Zorgcentra Egmond en biedt onderdak en verzorging aan oudere inwoners uit Egmond.

Op de eerste etage vinden we het Museum Prins Hendrik de Zeevaarder, onderdeel van de P.H.Stichting. In dit museum zie je voorwerpen over de geschiedenis van de Prins Hendrik Stichting, de maritieme geschiedenis, de ontwikkeling van scheepsmodellen en objecten uit de leefwereld van oud-zeelieden. In een van de vitrines treffen we twee bijzondere sigarenblikken aan met de afbeelding van de Prins Hendrikstichting na de verbouwing in 1890.

Voorzijde een afbeelding van de P.H.Stichting. Op het deksel de Egmondse vuurtoren
 Op het deksel vier oude zeelieden pratend op Van Speijk, een zeeman en het portret
 een bankje van Prins Hendrik

Heel bijzonder zijn de eenvoudige sigarenknippers om voor het roken het puntje van de sigaar af te knippen. Deze knippers werden guillotines genoemd. Aan het einde van de 19^e eeuw werd door de heer van Zanten Jr. uit Leiderdorp een inzameling gehouden van de afgeknipte puntjes tabak om de oude zeelieden van gratis tabak te voorzien. Dit keer geen actuele voedselbank, maar een ouderwetse tabaksbank.

2 sigarenguillotines gebruikt voor de inzameling. Materiaal: blik, hout en ijzeren mes

De begeleidende tekst bij de gratis tabakverschaffing:

Door het aanschaffen van een guillotine bewijst gij in te stemmen met de beweging om door het verzamelen van sigarenpuntjes, gebroken sigaren en tabak in elken vorm (behalve rookeinden en steelen) gratis tabak te verschaffen aan ouden van dagen, die geen koopkracht hebben.

Hoewel ik in dezen geest steeds geschreven heb inzake de gratis tabaksverschaffing, zoo blijkt mij toch dat sommigen de zienswijze zijn toegedaan, dat alle tabak die ontvangen wordt uitsluitend voor de oudjes van de Prins Hendrik Stichting te Egmond

aan Zee, moet gebruikt worden voor zover er teveel mocht inkomen, die tabak ten voordeele aan die oudjes mag verkocht worden.

Aan hen die deze zienswijze zijn toegestaan, verzoek ik, zend mij uwe bijdrage niet, want m.i. mag er geen tabak hoe dan ook verkocht worden en moeten nadat ze oude zeelieden van de P.H.Stichting hun wekelijksch rantsoen hebben ontvangen ook andere oudjes verpleegd in gestichten van liefdadigheid onverschillig van welke gezindte, in ons land, er van genieten, zooals ik trouwens in maart 1896 bij het aanvangen van dit, mijn werk gezegd heb te zullen doen.

De 7^e februari 1901 ben ik met het verschaffen van gratis tabak aan andere oudjes begonnen en den 16^e feb. Was er door mij verzonden aan 61 gestichten met 1020 verpleegden (de P.H.Stichting niet medegerekend) 10200 ons tabak.

Schrijf s.v.p. in het vervolg of het adres uwer zending: BIJDRAGE VOOR DE GRATIS TABAKSVERSCHAFFING.

Adres: W.H.van Zanten Jr., steenfabrikant te Leiderdorp.

Leiderdorp;
Februari 1901

hoogachtend Uw D.W.Dienaar,
W.H. van Zanten Jr

Vuurtoren Van Speijk

Een tweede bepalend monument is de Vuurtoren. Aan de vuurtoren zijn twee gedenkplaketten bevestigd met de volgende teksten:

Koning Willem I heeft dezen vuurtoren door vrijwillige giften aan het Collegie Zeemanshoop en andere Bewonderaars des Jeugdigen Helds tot een nationaal gedenkteeken hervormd en ingericht. De naam geschonken aan Jan van Speijkstoren ingewijd in de Jare MDCCCXL.

Jan Carel Josephus van Speijk Luitenant ter Zee met 's lands kanonneerboot no.2 op de Schelde voor Antwerpen door de oproerige Belgen overweldigd heeft de eer der Nederlandsche vlag boven het leven stellende den brand in het kruid gestoken en zich zelve den dood maar ook eene onverwelkelijke kroone des roems bereid. 5 Februari MDCCCXL.

In mijn collectie bevindt zich een dooroker, gemaakt door de firma Goedewaagen uit Gouda met de afbeelding van deze vuurtoren. De voorstelling op de kop is vrij eenvoudig uitgevoerd in blauw en met transparant glazuur bedekt. De pijp behoort tot de latere productie van de handbeschilderde pijp.

Het is zeker aan te raden om eens een bezoekje aan de Prins Hendrik Stichting te brengen als u een keer in de buurt bent. Lopende langs de trap naar boven komen we prachtige gebrandschilderde ramen tegen die het leven van een zeeman verbeelden van de wieg tot het graf.

Naam: Museum Prins Hendrik de Zeevaarder; **bezoekadres:** Voorstraat 41; **postcode:** 1931 AH; **plaats:** Egmond aan Zee; **tel:** 072-5061224 **openingstijden:** dinsdag t/m zondag: 10.00 tot 17.00 uur; **toegangspreis:** gratis

